

УДК 378.091.011.3-051:78]:005.336.2

Віра БУРНАЗОВА, кандидатка педагогічних наук,
доцентка кафедри теорії та методики навчання мистецьких дисциплін,
Бердянський державний педагогічний університет,
м. Запоріжжя, Україна

Марина РОЗГОН, здобувачка першого рівня вищої освіти 1 курсу,
факультет психолого-педагогічної освіти та мистецтв,
Бердянський державний педагогічний університет,
м. Запоріжжя, Україна

ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА: КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД

Анотація. У дослідженні проаналізовано зміст і структура професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва, його становлення. Наголошено на специфіці самовдосконалення особистості, яка має безпосередній вплив на процес професійного становлення майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Ключові слова: вчитель музичного мистецтва, професійне становлення, професійна компетентність.

Розвиток суспільства актуалізує пошук нових шляхів фахової підготовки майбутніх фахівців. Особливий інтерес викликає підготовка вчителів музичного мистецтва на основі компетентнісного підходу, які спроможні не тільки виконувати покладені на них професійні обов'язки, але здатні самовдосконалюватися, адаптовуватися до швидкозмінних умов праці. Тобто, підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва передбачає спрямування засобів і методів на формування у них високого рівня професіоналізму у поєднанні з удосконаленням особистісних якостей. Складність і багатогранність

діяльності вчителя у закладах загальної середньої освіти висувують особливі вимоги до рівня його компетентності, до сформованості у нього глибоких знань і умінь в обраній професії.

Для розподілу загального й індивідуального у змісті компетентнісної освіти слід відрізнити синонімічні поняття «компетенція» та «компетентність», які часто використовуються.

Професійна компетенція – вміння використати знання, навички, досвід в конкретно даних умовах, досягнувши при цьому максимально позитивного результату [2].

Компетентність визначається як набута у процесі навчання інтегрована здатність особистості, яка складається із знань, досвіду, цінностей і ставлення, що можуть цілісно реалізовуватися на практиці [3].

Узагальнюючи різні наукові підходи щодо виявлення змісту і структури професійної компетентності як поліструктурного, багатофункціонального явища, котре містить у собі різні групи професійних компетенцій, варто зазначити, що дослідники, визначають професійну компетентність як «інтегроване утворення у цілісній професійній структурі особистості вчителя, що є одним із проявів його професійної культури, показником сформованості професійно необхідних якостей і характеристик на засадах системи теоретичних знань та практичного досвіду, що зумовлюють достатній рівень готовності до виконання професійних обов'язків відповідно до визначених вимог, забезпечують високий рівень його самоорганізації та професійної самореалізації» [6].

Щодо фахівців музичного мистецтва відома думка Бурназової В, суголосно якої розглядається призначення професійних компетенцій, які за своєю структурою і функціями поліфункціональні й складні, передбачають виконання конкретних видів професійно-педагогічної діяльності. Вони асимілюють основну частину характеристик професійної компетентності, але

обмежують їх функціональний діапазон предметними сферами трудової діяльності, а тому, не можуть ототожнюватися й бути автентичними [1].

На думку науковиці, внутрішня структура категорії компетентності складається із сукупності компетенцій, що мають інтегральну характеристику й містять змістовий (знання), процесуальний (уміння), аксіологічний (цінності, орієнтації), креативний (творчість), особистісний аспекти й охоплюють ціннісно-мотиваційну, когнітивно-знаннєву, операційно-технологічну, творчодіяльнісну, соціально-поведінкову, етичну, комунікативномовленнєву сфери особистості. Враховуючи специфіку музичної діяльності, Бурназова В.В. вважає, що основу професійної компетентності музиканта-інструменталіста складає музично-слухова, музично-граматична, музично-виконавська і музично-педагогічна компетентність [1].

Аналіз наукових джерел А. Братко, П. Волкова, А. Кочергіна дає підстави стверджувати, що характеристика моделі професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва включає такі елементи [4]:

- концептуальний, створений на підставі теоретичного осмислення особливостей професійної діяльності вчителя музичного мистецтва;
- прогностичний, який співвідноситься з результативною метою професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва;
- структурно-компонентний, оскільки відбиває структурну будову професійної компетентності вчителя музичного мистецтва.

Якщо звернутися до підходів відомих представників мистецької освіти щодо структури професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, то найбільш відомою й обґрунтованою є багатокomпонентна структура компетентностей, представлена Л. Масол, яка виділяє кілька груп компетентностей, що мають бути сформовані у процесі загальної мистецької освіти. А саме: особистісні, функціональні, міжпредметні, соціальні [5].

Відтак, беручи до уваги окреслені наукові позиції щодо структури різних компетентностей, що відбивають професійну діяльність майбутнього вчителя

музичного мистецтва, слід зазначити, що процес моделювання окресленого феномену узasadнюється на структурно-діяльнісній ознаці, яка пов'язана з психологічною структурою діяльності, яка (за О. Леонтьєвим) визначається як єдність потреб, мети, мотивів, операцій.

Отже, на нашу думку, професійна компетентність вчителя музичного мистецтва – це характеристика фахівця, яка об'єднує його основні професійно-особистісні якості, а також готовність реалізувати їх у ситуаціях професійної діяльності. Саме компетентнісна орієнтація мистецької освіти означає зміну її результативно-цільової основи, тобто в процесі навчання майбутній фахівець музичного мистецтва повинен набути певні практикозорієнтовані знання й розвинути соціально та професійно важливі якості, володіючи якими він зможе успішно здійснювати професійну діяльність учителя музичного мистецтва.

Удосконалення підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва знаходиться в прямій залежності не тільки від правильної орієнтації студента в процесі навчання на спеціальних заняттях, але й від загальної методичної забезпеченості та практичної озброєності, здобутої у всьому різноманітті освітніх компонент, що вивчаються на бакалаврському та магістерському рівнях.

Слід зазначити, що педагогічна наука і практика виходять з принципової установки про те, що своєрідність педагогічної діяльності робить неприпустимим наявність однієї вузькоспеціальної компетентності, а професіоналізм учителя визначається поєднанням усіх видів професійних компетентностей. Цей підхід прийнятний і для музичного мистецтва, оскільки його вузькоспеціальна спрямованість у сьогоднішніх умовах себе не виправдовує, а створює проблеми у професійній діяльності. Завдання, які стоять перед сучасною мистецько-педагогічною галуззю, вимагають глибокого аналізу складних процесів, що відбуваються в сучасній школі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бурназова В. Професійна компетентність музиканта-інструменталіста: зміст, структура, методи розвитку. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки. 2014. № 1. С. 65–70. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/nzbdpu_2014_1_11 (дата звернення : 01.07.2023)
2. Вікіпедія. URL : <http://surl.li/ivbnw> (дата звернення : 01.07.2023)
3. Вікіпедія. URL : <http://surl.li/frft> (дата звернення : 01.07.2023)
4. Горбенко О. Критерії сформованості музично-виконавської компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва. Наукові записки. Вип. 87. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2009. С. 56–61.
5. Масол. Л. М. Формування базових компетентностей учнів загальноосвітньої школи у системі інтегративної мистецької освіти: посібник для вчителя. За наук. ред. Л. Масол. К.: Педагогічна думка, 2010. 232 с.
6. Радул В. В. Соціальна зрілість молодого вчителя . К. : Вища школа, 1997. 269 с.

ТЕРАПІЯ ТВОРЧІСТЮ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА В УМОВАХ ВОЄННОГО ТА ПОВОЄННОГО СТАНУ

УДК [78:615]:159.942.5-042.3

Вікторія БАКУМ, концертмейстер кафедри теорії та методики
навчання мистецьких дисциплін,
Бердянський державний педагогічний університет,
м. Запоріжжя, Україна

ВПЛИВ МУЗИКОТЕРАПІЇ НА ПСИХОЕМОЦІЙНИЙ СТАН ОСОБИСТОСТІ ЛЮДИНИ

Анотація. Розглядаються поняття "музика" і "музикотерапія", а також їх соціальні і психотерапевтичні аспекти. Описується розвиток музикотерапії